

8 de març: *Dia Internacional de la Dona*

Què pot fer el professorat d'educació secundària al voltant d'aquesta data simbòlica?

María José Díaz-Aguado
Catedràtica de Psicologia de l'Educació de la UCM

Pregunteu què commemorem el 8 de març i debateu si actualment hi ha igualtat d'oportunitats

L'ONU va establir aquesta data com a Dia Internacional de la Dona, en commemoració de la marxa pionera d'un grup de treballadores del tèxtil que va inundar els carrers de Nova York el 8 de març del 1857 per protestar per les condicions laborals tan lamentables que tenien. Entre les reivindicacions destacaven que el seu salari era menys de la meitat del que cobraven els homes per la mateixa feina.

La commemoració arriba ara en el context d'una mobilització mundial sense precedents en la lluita per la igualtat, com a expressió de la qual el 8 de març del 2018 es va produir a l'Estat espanyol una de les mobilitzacions més nombroses del món. Els mitjans de comunicació presten una gran atenció a aquestes mobilitzacions, però no poden substituir el paper de l'escola per ajudar a prendre consciència de per què ens interessa a totes i a tots l'avanç en el respecte als drets de les dones, com a expressió de l'avanç en la construcció d'un món més just. S'ha d'entendre que aquest avanç millorarà també la vida dels homes, perquè cada vegada que es violen els drets humans d'una persona es posen en risc els nostres.

Tot i que la majoria de l'alumnat d'educació secundària sap que el 8 de març és el Dia de la Dona, solen ignorar què s'hi commemora. Preguntar-ho pot ajudar a prendre consciència de la necessitat de saber més sobre un tema que els afecta d'una manera especial i reflexionar-hi. Aquesta reflexió es pot afavorir demanant-los: 1) debatre per equips de 4 persones durant 3 minuts sobre si actualment les dones tenen les mateixes oportunitats que els homes (en el treball, per ocupar llocs de direcció, per descansar a casa...), després del debat el/la portaveu de cada grup ha d'exposar al conjunt de la classe a quina conclusió han arribat; 2) buscar informació en Internet sobre alguns dels conceptes més utilitzats per descriure aquestes diferències: bretxa salarial, sostre de vidre, doble jornada laboral de les dones...; 3) elaborar un decàleg amb propostes sobre què hauria de fer la societat i què pot fer cada persona per avançar en la construcció de la igualtat. Com a continuació d'aquestes activitats podrien preguntar a les persones del seu entorn i integrar, en el treball, els resultats obtinguts per tota la classe.

Ajudeu a prendre consciència que el sexisme obstaculitza el nostre desenvolupament

La invisibilitat de les dones i els obstacles per al respecte dels seus drets estan molt relacionats amb el sexisme i la divisió ancestral del món en dos espais: el públic, reservat exclusivament per als homes, i el privat, l'únic en què podia transcórrer la vida de les dones. Per reproduir aquesta divisió d'espais i activitats d'una generació a la següent es va inventar el que es coneix com la dualitat de l'existència humana, per a la qual s'ensenyava a cada individu a identificar-se amb la meitat dels valors: els masculins o els femenins, sense plantejar l'opció d'aspirar a tots. A més d'exigir la renúncia a la meitat dels valors, se l'obligava a identificar-se amb la meitat dels problemes: als homes, amb la violència, la falta d'empatia, la tendència al domini i al control absolut d'altres persones; i a les dones, amb la dependència, la feblesa, la submissió i la passivitat. Per afavorir aquesta dualitat, se separava els nens i les nenes en contextos educatius segregats. La dualitat de l'existència humana forma part essencial de la reproducció del model domini/submissió que hi ha a la base de quasi totes les formes de violència i la majoria de les conductes contràries a la convivència que es produeixen a l'escola. La coeducació, com a part de la lluita per la igualtat, té per objectiu construir un món millor on ningú no ens hem d'identificar amb problemes i on totes les persones podem desenvolupar al mateix temps, per exemple, l'apoderament i l'empatia. Però aquest objectiu no es produeix automàticament només pel fet de compartir aula i currículum. Un exemple de les dificultats que se solen expressar a l'escola, en aquest sentit, és la distribució desigual d'espai i activitats entre nens i nenes durant el temps de descans. Preguntar-los per aquest tema pot ajudar a fer-los prendre consciència de la dualitat sexista: qui ocupa més espai al pati?, quant d'espai ocupen els nens i quant les nenes?, pot estar això relacionat sovint amb el fet que les dones sofreixen més problemes associats a la falta d'exercici físic?

Ajudar a superar el sexisme també entre els homes exigeix considerar que no tots el perceben com un guany, com ocorre amb més facilitat entre les dones. Per això, pot ser interessant preguntar: el sexisme perjudica els homes?, en què?, quins avantatges pot representar per als homes superar-lo?, pot estar relacionat amb el fet que tenen nou vegades més risc d'anar a presó o tres vegades més risc de morir per suïcidi?, en què pot perjudicar prohibir els homes plorar o demanar ajuda?

Demaneu-los escriure el nom de tres dones i tres homes destacats en la història de la cultura, la ciència i la política

La realització d'aquesta tasca tan senzilla de manera individual pot ajudar a prendre consciència de com d'invisibles que continuen sent les dones i les contribucions que han fet al llarg de la història. Sovint no poden anomenar cap científica o només Marie Curie. Com si s'hagués de guanyar dues vegades el Premi Nobel per haver de superar la invisibilitat de les dones. La continuació d'aquesta tasca més enllà del 8 de març, investigant les contribucions de les dones al desenvolupament de la humanitat pot ser molt eficaç per proporcionar-los referents per superar el sexisme en la construcció de la identitat personal.

Ajudeu-los a superar mites sobre l'amor romàntic que poden contribuir a la violència

L'amenaça sexista més greu per als drets de les dones és la violència que s'exerceix contra elles pel fet de ser-ho i la relació de parella és el context en què es produeix amb més freqüència. Els estudis que s'han fet a l'Estat espanyol reflecteixen que el fet d'haver treballat a escola sobre aquest problema disminueix el risc d'exercir maltractament, en el cas dels homes, i de sofrir-lo, en el cas de les dones.

Una de les activitats més eficaces, en aquest sentit, consisteix a ajudar-los a prendre consciència de com sol començar aquesta violència, en forma de control abusiu, aïllament de l'entorn i anul·lació de la individualitat. Després d'haver reflexionat sobre aquests riscos se'ls pot proposar un debat en grups de quatre persones sobre si estan d'acord o no amb alguns dels mites de l'amor romàntic transmesos en la majoria dels contes de princeses i pel·lícules d'amor: l'amor ho pot tot?, per amor cal estar disposat/-ada a qualsevol sacrifici?, qui t'estima et farà plorar?... Com a conclusió d'aquesta activitat podrien corregir els mites matisant-los d'acord amb el que actualment se sap sobre aquest tema. Per exemple: «l'amor té molt de poder però no ho pot tot, no pot combatre la violència».

Continueu treballant la construcció de la igualtat al llarg de tot el curs

El 8 de març és una oportunitat excel·lent per connectar el treball escolar amb el que es duu a terme en la resta de la societat. Però, convé no oblidar que el sexisme es reproduïx a través de mecanismes fortament arrelats i que, per construir un model diferent, és necessari treballar tot el curs i des de tots els contextos que reproduïxen o transformen la cultura.

I què pot aportar la literatura infantil i juvenil en aquest tema?

Molt. No oblidem que la lectura és una eina magnífica per gaudir i també per reflexionar sobre els models estereotipats; denunciar les situacions d'assetjament i violència; permetre aflorar sentiments com ara la por, el desànim o l'angoixa; potenciar l'autoestima, l'empatia, la solidaritat... I demandar models de nenes i dones referents i còmplices.

Com deia el gran Roald Dahl en *Matilda*, «Així és que la jove ment de Matilda va continuar creixent, alimentada per les veus de tots aquells autors i autores que havien deixat anar els seus llibres al món com vaixells a la mar. Aquests llibres van donar a Matilda un missatge d'esperança: no estàs sola».

1 Díaz-Aguado, M. J., Martínez Arias, R. i Martín Babarro, J. (2015). *La evolución de la adolescencia española en la igualdad y la prevención de la violencia de género*. Madrid: Delegació del Govern per a la Violència de Gènere. Col·lecció «Contra la violència de género». *Documentos*. núm. 19.

<http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/estudio/evolucion2014.htm>

De monstres? Només en contes!

jolibre